Tarih Okulu Dergisi (TOD) Journal of History School (JOHS)
(2022), 15(58), 1554-1580
Özgünlük kontrolü intihal.net Authenticity process
**DOI No:** http://dx.doi.org/10.29228/Joh.57755
**Makale türü:** Araştırma makalesi **Article type:** Research article
Geliş tarihi 23.02.2022 Submitteddate
Kabul tarihi 22.05.2022 Acceptteddate
Elektronik yayın tarihi 30.06.2022 Online publishingdate
**Atıf Bilgisi / Reference Information**
Karahan, A. (2022). Hilenin Tespiti ve Önlenmesi: İç Denetim Perspektifi. *Journal of History School*, 58, 1554-1580.

# HİLENİN TESPİTİ VE ÖNLENMESİ: İÇ DENETİM PERSPEKTİFİ

**Ahmet KARAHAN**[1]

## Öz

Muhasebe hilesi, işletmenin finansal durumunun gerçekte olduğundan daha iyi görünmesini sağlamak amacıyla muhasebe kayıtlarının ve dolayısıyla finansal tabloların kasıtlı olarak manipüle edilmesidir. Bir işletme, gelirlerini olduğundan fazla göstererek, giderleri kaydetmeyerek veya olduğundan düşük kaydederek, varlıklarını ve yükümlülüklerini yanlış belirleyerek finansal tablolarını tahrif edebilir. Hile, hem işletmenin hem de yatırımcıların üzerinde ciddi bir etkiye sahiptir. İşletme üzerindeki doğrudan etkisi, işletmeyi büyük bir finansal krize sokabilecek, muhtemelen iflasa veya başka bir firma tarafından devralınmasına yol açabilecek bir varlık kaybına yol açmasıdır. İşletmedeki hileli işlemler kamuya açıklandığında, bu durum işletmenin hisse senedi fiyatında ani bir düşüşe neden olur ve bu da yatırımcılarının kazancını düşürür. İç denetim birimi bir işletmenin kurumsal yönetiminin önemli bir parçasıdır. İşletmelerde hilenin meydana geldiği alanların iç denetimin görev alanında olduğu göz önüne alındığında, iç denetçilerin hileyi önleme, bulma ve soruşturmaya ne ölçüde dahil olduklarının incelenmesi gerekir. Bu makalede hilenin tespitinde iç denetimin rolü ve iç denetim biriminin hilenin önlenmesinde kullanabileceği proaktif yöntemler incelenmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** İç Denetim, Hile, Hilenin Tespiti ve Önlenmesi, Proaktif Yöntemler

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü, akarahan@adiyaman.edu.tr, Orcid: 0000-0003-4370-2240

## Fraud Detection and Prevention: An Internal Audit Perspective

**Abstract**

Accounting fraud is the deliberate manipulation of accounting records, and therefore financial statements, in order to make the financial position of the business appear better than it actually is. A business may falsify its financial statements by overstating its revenues, underreporting or not recording its expenses, and misidentifying its assets and liabilities. Fraud has a serious impact on both the business and its investors. The direct effect on the business is that it causes a loss of assets that could plunge the business into a major financial crisis, possibly leading to bankruptcy or takeover by another firm. When fraudulent transactions in the business are disclosed to the public, it causes a sudden drop in the stock price of the business, which reduces the earnings of its investors. Internal audit is an essential part of a business's corporate governance. Considering that the areas of activity where fraud occurs in businesses are within the scope of the internal audit unit, it is necessary to examine the extent to which internal auditors are involved in fraud prevention, detection and investigation. In this article, the role of internal audit in detecting fraud and the proactive methods that internal audit can use to prevent fraud are examined.

**Keywords:** Internal Audit, Fraud, Detection and Prevention of Fraud, Proactive Methods

## GİRİŞ

Hile, maddi veya başka bir kazanç elde etme niyetiyle yapılan suç veya aldatıcı bir faaliyettir (Arboleda vd., 2018, s.14). Muhasebe hilesi dünya çapında bir sorundur ve zamanında tespit edilip önlenmezse, paydaşlara önemli zararlar verebilir (Bao vd.,2020, s.200). Hile, işletmeler için devam eden ciddi bir sorundur fakat işletmeler dolandırıcılık sorunu olduğunu kabul etmekte isteksiz olabilirler. Yöneticiler, piyasadaki itibarlarını etkilememek için işletmelerini akademik araştırmacılar da dâhil olmak üzere dış grupların araştırmalarına veya analizlerine açmak istemeyebilirler (Goode ve Lacey, 2011, s.702).

İç denetim birimi hile ile mücadelede önemli bir rol oynamaktadır. Hileyi tespit edebilme oranı %15 olan iç denetim bu hususta ikinci en başarılı yöntemdir. İç denetim, bir yandan işletmedeki iç kontrol sisteminin değerlendirilmesini sağlamakta, diğer yandan hata ve hilelere karşı zayıf noktaların tespit edilerek iç kontrol sisteminin iyileştirilmesine ilişkin önerilerini sunmaktadır. Hile üçgeninin öğelerinden biri olan fırsat ise işletmede hileye açık alanları göstermekte ve bunların etkin bir şekilde ortaya çıkarılması durumunda hile riskinin azalacağına vurgu yapmaktadır (Yılmaz vd., 2018, s.655).

Son yirmi yılda dünyada çeşitli muhasebe hileleri rapor edilmiştir, ancak Enron skandalı sadece modern dünyanın en büyük muhasebe hilelerinden biri olduğu için değil, aynı zamanda herhangi bir profesyonel tarafından asla kabul edilmeyebilecek şüpheli muhasebe politikalarını gün ışığına çıkardığı için dünyayı sarsmıştır. Enron skandalından sonra, WorldCom, SatyamComputers ve ReebokIndia gibi bir dizi muhasebe dolandırıcılığı daha rapor edilmiştir. Bu suistimallerin kontrolü, uygun iç kontrol sistemi, iç denetim ve düzenlemelerin katı bir şekilde uygulanması yoluyla sağlanabilir (Agarwal ve Medury, 2014, s.8). Bu makalede, muhasebe hilesini önlemek için iç denetim birimince kullanılabilecek bazı proaktif yöntemlere yer verilmiştir.

## YÖNTEM

Bu makale nitel araştırmaya dayanmaktadır. Makale kapsamında iç denetim ve hile ilişkisine ilişkin yayınlar incelenmiştir. Literatürde bu konuda yapılan çalışmaların ortak noktası, iç kontrolün etkinliği, risk yönetimi ve hilenin tespiti ve önlenmesinde iç denetimin önemli bir role sahip olmasıdır. Bu makaleyi geliştirmek için iç denetim enstitüsü tarafından yayınlanan iç denetim standartları ve çeşitli araştırma makalelerinin bulguları ikincil veri olarak kullanılmıştır.

## LİTERATÜR TARAMASI

### 1. Hile

Hile, değerli bir şeyi kazanmak için dürüst olmayan yöntemler kullanma eylemidir (Olaniyan vd., 2021, s.51). Hile, yönetim, üst yönetimden sorumlu olanlar, çalışanlar veya üçüncü taraflar arasından bir veya daha fazla kişinin, haksız veya yasa dışı bir avantaj elde etmek için aldatmayı içeren kasıtlı bir eylemdir (Czakowska, 2020, s.108). Hile, maddi veya başka bir kazanç elde etme niyetiyle yapılan suç veya aldatıcı bir faaliyettir. Bir suç olarak dolandırıcılık, bir başkasının aldatıldığı hile, kurnazlık ve haksız davranışları içerir (Arboleda vd., 2018, s.13). Sermaye piyasalarında finansal muhasebe hileleri, kamu yararına ciddi bir tehdit oluşturmaktadır (Lee vd., 2021, s.46).

Bir suç olarak hile, yasadışı yollarla bir avantaj elde etmek için bir birey tarafından başvurulan insan yaratıcılığının tasarlayabileceği tüm çok yönlü araçları kapsar. Promosyonlar, ikramiyeler veya diğer ekonomik teşviklerden yararlanmak veya statü elde etmek amacıyla yönetim kademelerinde görev yapan çalışanlar tarafından kurumsal veya birim performans seviyelerinin kasıtlı olarak

yanlış beyan edilmesiyle gerçekleştirilen hileye ise yönetim hilesi adı verilmektedir (Singleton ve Singleton, 2010, s.40).

Hile, geniş anlamda, diğer insanları kendi çıkarları aleyhine hareket etmeye teşvik etmek amacıyla gerçeğin bilinçli olarak çarpıtılması veya maddi gerçeğin gizlenmesi olarak tanımlanır. Bir yönetici kasten mali tabloları çarpıttığında, aynı zamanda dolandırıcılık da yapıyor demektir. Diğer insanları, aslında çok daha az değerli olan adi hisse senetleri için yüksek bir fiyat ödemek gibi, kendi çıkarlarının aksine hareket etmeye teşvik eden bilinçli bir eylem vardır. Bu durumlar finansal tablo hilesi olarak bilinir (Wuerges ve Borba, 2014, s.468). Hile, genel bir terim olarak vergi kaçakçılığını ifade etse de, ciroyu yapay olarak artırarak işletmenin performansını iyileştirmek amacıyla da yapılmaktadır (Cristina vd., 2021, s.300).

Hile, her tür ve büyüklükteki kuruluşu etkileyen küresel bir sorundur. Uluslararası Suiistimal İnceleme Uzmanları Birliği'nin (ACFE) 2006 yılında mesleki dolandırıcılık ve kötüye kullanım konusunda yayımladığı rapora göre, hile kuruluşların yıllık gelirlerinin yüzde 5'inin kaybedilmesine neden olmaktadır. Kuruluşlar sürekli olarak dolandırıcıların amaçlarını ve yöntemlerini belirlemeye çalışarak hileli faaliyetleri önlemek, tespit etmek ve araştırmak için sahtekârlıkla mücadele programları tasarlayabilirler. Hile ile mücadelenin en iyi yolu, hileyi önlemektir, çünkü hileli faaliyetler gerçekleştirildikten sonra ilgili maliyetler ve karmaşıklıklar önemli ölçüde artar (Roth ve Aspersen, 2008, s.83).

Hilenin, işletmenin başarısızlığına yol açan yıkıcı etkileri vardır (Antonelli vd., 2021, s.553). Muhasebe hilesi, yıkıcı mali kayıplara yol açarak örgütlerin yok olmasına neden olur ve bu durum önemli ölçüde toplumu etkiler. Muazzam mali kayıpların yanı sıra, dolandırıcılık genel ekonomiye ve yatırımcı güvenine ölçülemez zararlar verir (Balfour vd., 2021, s.51-52). Muhasebe hilesi, "seri sahtekârlık" olarak adlandırılan bir durum yaratarak, birbirini takip eden birden çok raporlama dönemini kapsayabilir (Walker, 2021, s.64).

Hile, kamuoyunun muhasebe camiasına ve sermaye piyasasına olan güvenini ciddi şekilde etkilemiştir ve kurumsal dolandırıcılığın nasıl etkili bir şekilde tespit edileceği muhasebe uygulayıcıları ve düzenleyici kuruluşların en büyük önceliği haline gelmiştir (Zheng vd., 2021, s.1).

## 2. Hile Üçgeni

Hileyi önleyebilmek için hilenin temel özelliklerinin bilinmesine ihtiyaç vardır. Hile üçgeni, bir bireyin hile yapma kararının arkasındaki nedeni açıklamak için denetimde yaygın olarak kullanılan ve hilenin temel özelliklerini

açıklayan bir çerçevedir. Hile üçgeni, bir hile meydana geldiğinde mevcut olduğu iddia edilen üç koşuldan oluşur (Free, 2015, s.177):

- Hile yapmak için bir neden sağlayan bir baskı veya teşvik (örneğin, kişisel mali sorunlar),
- Hile yapılması için bir fırsat (örneğin, iç kontrollerdeki zayıflıklar veya bunları geçersiz kılma yeteneği) ve
- Bireyin hile yapmasına veya hileyi mantıklı hale getirmesine olanak sağlayan bir tutum.

Hile üçgenine göre hileden bahsedebilmek için baskı, fırsat ve haklı gösterme olarak adlandırılan üç koşuldan en az birinin varlığına ihtiyaç duyulmaktadır. Hilenin gerçekleştiği ortamlarda genellikle üç koşula da rastlanıldığı iddia edilmekle birlikte, hile potansiyelinin oluşabilmesi için hile üçgenindeki tek bir koşulun varlığı yeterlidir (Demir vd., 2019, s.113).

### 2.1. Baskı

Baskı, etik olmayan davranışlara yol açan faktörleri ifade eder. Her dolandırıcılık faili, etik olmayan davranışlarda bulunmak için bir miktar baskıyla karşı karşıya kalır. Bu baskılar mali baskılar olabileceği gibi mali olmayan baskılar da olabilir. Mali baskı, hileye yönlendiren en yaygın faktör olarak kabul edilmektedir. Spesifik olarak tüm hile vakalarının yaklaşık %95'i, suistimalcinin mali baskıları nedeniyle işlenmiştir. Açgözlülük, kişinin imkânlarının ötesinde yaşaması, büyük harcamalar veya kişisel borç, aile mali sorunu veya sağlığı, uyuşturucu bağımlılığı ve kumar baskı örnekleri arasında sayılabilir (Abdullahi ve Mansor, 2015, s.40).

Yöneticiler iyi performans gösterme baskısı altında olduklarından, piyasanın beklentilerini karşılayamayan şirketlerin dolandırıcılığa daha yatkın olması beklenir. Bu nedenle, performans ve finansal güvenlik göstergeleri, diğer kanıtlarla birlikte dolandırıcılık tespiti için kullanılabilir (Wuerges ve Borba, 2014, s.469). Finansal başarısızlık sonucunda yöneticinin konumunu kaybetmesi söz konusu ise bu durum bir baskıdır. Yönetici bu baskı nedeniyle finansal tablolarda hile yapabilir (Selimoğlu vd., 2015, s.448).

### 2.2. Fırsat

Hilenin gerçekleşmesi için ikinci gerekli unsur, algılanan fırsattır. Fırsat, bir bireyin kurumsal dolandırıcılık yapmasına izin veren etkisiz kontrol veya yönetişim sistemi tarafından yaratılır. Muhasebede buna iç kontrol zayıflıkları

denir. Fırsat kavramı, insanların kendilerine sunulan koşullardan yararlanacağını öne sürer. Fırsat, bir bireyin hile yapmasına izin veren etkisiz kontrol veya yönetişim sistemi tarafından yaratılır. Muhasebe alanında buna iç kontrol zayıflıkları denir. Fırsat, çalışanın durumdan yararlanma ve sahtekârlığı mümkün kılma yeteneğine sahip olabileceği organizasyon sistemindeki bir zayıflığı ifade eder. Aşırı baskı söz konusu olduğunda bile, bir fırsat olmadığı sürece finansal dolandırıcılık gerçekleşmez (Abdullahi ve Mansor, 2015, s.320).

Lister'e göre, hile üçgeninin ikinci elamanı olan fırsat "yangını devam ettiren yakıt"tır ve bir kişinin bir nedeni olsa bile, kendisine fırsat verilmeden hile yapamaz. Ayrıca, üst yönetimde kilit rollerde yer almak, görevlerin ayrımı ilkesinin yokluğu ve karmaşık işlemler veya organizasyon yapıları hileye yol açabilecek bazı fırsatlara örnek olarak verilebilir (Kassem ve Higson, 2012, s.192).

Fırsat suistimalcinin tespit edilmeden suistimal yapabilme kabiliyeti ile ilgilidir. Dolandırıcılığa teşvik eden bazı fırsatlar şunlardır (Boitan, 2019, s.308):

- İç kontrollerin ve izleme prosedürlerinin uygunsuzluğu,
- Yönetim kurulunun işletmeyi kontrol etmede ve izlemedeki yetersizliği,
- İşletmede hile yapanların anonimliği,
- İşletme içinden veya dışından kişilerle suç ortaklığı.

### 2.3. Haklı Gösterme

Hile üçgenindeki üçüncü ve son faktör ise haklı göstermedir. Haklı gösterme, suçun motivasyonunun bir parçasıdır ve suç gerçekleşmeden önce gerekli olan bir bileşendir. Zimmetine para geçiren kişi kendisini suçlu olarak görmediğinden, suçu işlemeden önce kendisini haklı çıkarması gerekir. Haklı gösterme, failin yasadışı davranışını kendisi için anlaşılır hale getirebilmesi ve kendisini güvenilir bir kişi olarak algılamasını sürdürebilmesi için gereklidir (Sujeewa vd., 2018, s.53).

Hileli davranış ortaya çıkmadan önce bir tutum veya ahlaki olarak kabul edilebilir bir haklı göstermenin gerçekleşmesi gerekir. Dolandırıcılık faillerinin, eylemlerini etik dışı olarak görmedikleri kabul edilmektedir. Failler, dolandırıcılık gerçekleşmeden önce eylemlerini etik olarak gerekçelendirirler. Başka bir deyişle, haklı gösterme, dolandırıcının yasa dışı eylemlerini kabul edilebilir olarak görmesini sağlar. Kişi, "Sadece ödünç alıyorum", "Kurum bunu karşılayabilir", "İkramiye veya zam hak ediyorum ama alamadım", "Herkes zenginleşiyor, ben neden almayayım?" ve "Gerçekten ciddi bir mesele değil" gibi

çeşitli gerekçeler kullanarak bu eylemleri farklı şekillerde rasyonelleştirebilir (Ruankaew, 2016, s.475).

## 3. Hile Türleri

Hile ve usulsüzlükler değişik amaçlarla işletme çalışanları ve işletme dışındaki kişiler tarafından yapılabileceği gibi işletme üst yönetimi tarafından da yapılabilir. Her iki usulsüzlük türünde de üçüncü şahıslar ile gizli veya zımni bir anlaşma kapsamına girilmiş olunabilir (Kaval, 2008, s.78). Hileli finansal raporlama; varlıkların kötüye kullanılması, yolsuzluk ve ahlaki olmayan davranışlar olmak üzere üç tür hile ve usulsüzlük söz konusudur. Varlıkların kötüye kullanılması %89 gerçekleşme oranı ile en fazla rastlanan hile çeşididir. Bunu %38 gerçekleşme oranı ile yolsuzluklar izlemektedir. Son sırada ise %10 gerçekleşme oranı ile finansal tablolarda yapılan hileler yer almaktadır (Yazıcı, 2018, s.846).

### 3.1. Hileli Finansal Raporlama

Hileli finansal raporlama, finansal tablo kullanıcılarına firmanın faaliyet performansı ve karlılığı hakkında yanlış bir izlenim vermek amacıyla bir firmanın finansal tablolarının kasıtlı olarak yanlış sunulmasıdır.

Hileli finansal raporlama, yönetim tarafından gerçekleştirilen ve yanıltıcı finansal tablolar hazırlamak suretiyle yatırımcılara ve alacaklılara zarar veren kasıtlı bir dolandırıcılık olarak tanımlanabilir (Dalnial, Kamaluddin, Sanusi ve Khairuddin, 2014, s.17). Hileli finansal raporlamada finansal tablolarda olması gereken tutar veya açıklamalar hiç kaydedilmeyerek ya da yanlış veya abartılarak kaydedilerek finansal tablolar yanıltıcı bir şekilde hazırlanır (Selimoğlu vd., 2015, s.445).

### 3.2. Varlıkların Kötüye Kullanılması

Varlıkların kötüye kullanılması, bir şirketin varlıklarının çalınmasını veya kötüye kullanılmasını içerir. Örneğin, bir çalışan bir hesap açabilir ve ardından hesaba ödenecek şirket çeklerini taklit edebilir. Bu nedenle onaylanan her çekin gözden geçirilmesinin zorunlu kılınarak riskin azaltılması gerekir. Ayrıca, alacak hesapları ve borç hesapları gibi hassas iş görevlerinin aynı çalışana atanmadığından emin olunmalıdır (Sympson, 2008, s.20).

### 3.3. Yolsuzluk ve Ahlaki Olmayan Davranışlar

Yolsuzluk ve ahlaki olmayan davranışlar; örgüt faaliyetleri yürütülürken bir çalışanın, işverenin ya da üçüncü bir şahsın haklarını görmezden gelerek,

sahip olduğu gücü yanlış bir biçimde kendisine veya başkasına çıkar sağlamak için kullanmasıdır. Rüşvet almak, üçüncü şahısları rüşvet vermeye zorlamak, gönüllü bağış ve yardım kabul etmek yolsuzluk ve ahlaki olmayan davranışlara örnek verilebilir (Doğan ve Kayakıran, 2017, s.171).

## 4. İç Denetim

İç denetim, bir örgütün faaliyetlerinin değerini artırmak ve onları geliştirmek amacıyla tasarlanmış bağımsız, nesnel bir güvence ve danışmanlık faaliyetidir (Kagermann vd., 2007, s.4). İç denetim, kontrol, yönetişim ve risk yönetimi uygulamalarının etkinliğini değerlendirmek ve geliştirmek için disipline dayalı sistematik bir yaklaşımı benimseyerek örgütün amaçlarına ulaşmasını kolaylaştırır (Labuschagne ve Fourie, 2018, s.123). İç denetim, bir organizasyonun kurumsal yönetim yapısının önemli bir parçasıdır. İç denetimin işletmenin etik kültüründeki rolüne ilişkin sahip olduğu bu önem, iç denetçilerin bir kuruluşun etik kültürünü desteklemede aktif rol alması gerektiğini ve bu şekilde bir kuruluşun varlıklarının kötüye kullanılmasının tespit edilmesine yardımcı olabileceğini vurgulayan "İç Denetçi Enstitüsü (IIA) Uygulama Danışmanlığı 2130-1" tarafından vurgulanmaktadır (Coram vd., 2008, s.546).

Yönetsel kontrol sistemlerini izleyerek yetersizlikleri tespit etmek, iyileştirmelere yönelik önerilerde bulunmak ve sonuçları üst yönetime raporlamak iç denetimin özel bir görevidir. İç denetim; örgüt faaliyetleri neticesinde gerçekleşen iş ve işlemlerin uygunluğunun ve etkinliğinin, örgütte üretilen her çeşit bilginin güvenilirliğinin yürürlükteki mevzuat, muhasebe ve diğer tüm yönlerden araştırıldıktan ve incelendikten sonra tepe yönetime rapor edilmesi görevini üstlenmektedir (Özoğlu vd., 2010, s.50).

İç denetimin temel amacı, faaliyetlerin işletme hedefleri ile paralel olarak ve işletme politikaları ile uyumlu bir şekilde yürütülüp yürütülmediğinin, üst yönetimin oluşturduğu kontrollerin etkinliğinin ve yeterliliğinin, işletme varlıklarının her türlü zarara karşı korunup korunmadığının ve finansal tablolarda yer alacak muhasebe verilerinin doğruluk ve güvenilirliğinin araştırılmasıdır (Sabuncu, 2017, s.165).

İşletmelerde gelecekle ilgili alınacak kararlarda etkili olması amacıyla, genellikle geriye dönük mali tablolara odaklanan bağımsız denetimin yanında olası risklerin gerçekleşmesini engelleyecek farklı bir denetim anlayışı gereklidir. Mali tablolar üzerinde gerçekleştirilen dış denetim, örgüt faaliyetlerinden kaynaklanan çeşitli risklere karşı istenilen ölçüde koruma sağlayamamaktadır. Bu nedenle, örgüt faaliyetlerinin bizzat örgüt içerisinden incelenmesi ve

değerlendirilmesi ihtiyacı doğmuştur. Bu ihtiyaç, işletmelerde iç denetim birimlerinin kurulmasını zorunlu kılmıştır (Aslan, 2010, s.65).

Özel sektör işletmelerince yaygın olarak tercih edilen iç denetim, son senelerde kamu iç mali kontrol sistemleri için de vazgeçilmez bir denetim türü olmuştur. Kamu yönetiminde mali şeffaflığın ve hesap verebilirliğin tesis edilmesi amacıyla özellikle Avrupa Birliği'ne aday ülkelerde, etkili bir iç denetim sisteminin kurulması kaçınılmaz olmuştur. Bunun sonucunda, aday ülkelerin çerçeve kanunlarında ve ikincil mevzuatlarında iç denetim sistemi düzenlenmiştir. Türkiye'de de iç denetim kavramı "5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu"yla düzenlenmiştir (Demir vd., 2018, s.88).

İç denetim faaliyeti daha genel olarak; finansal verilerin hassas ve doğru bir şekilde üretilmesi, defter kayıtlarının muhasebe standartlarına uygun olarak yapılması, işletme varlıklarının çalınmasının ve amaç dışı kullanımının engellenmesi, işletmelerde hileye açık sahaların belirlenmesi ve kontrol altına alınması, muhtemel hile ve usulsüzlüklerin tespiti, yönetim tarafından konulan kural ve ilkelere uygunluk ile işletmenin hedeflerine ulaşmasını kolaylaştıracak diğer çalışma, inceleme ve raporlama süreçlerinden ibarettir (Kartal, 2013,s.9).

Hileli işlemler neticesinde özellikle 2000'li yıllarda gerçekleşen işletme iflasları, işletmelerin daha objektif yönetilmeleri ve denetlenmeleri gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Bu dönemde, işletmelerin tüm menfaat gruplarının haklarının gözetilerek yönetildiği, adalet, şeffaflık, hesap verebilirlik ve sorumluluk temel ilkeleri üzerine tesis edilmeye çalışılan bir kavram olarak kurumsal yönetimin önemi artmaya başlamıştır. Etkin kurumsal yönetimin, küreselleşen pazarlarda işletmelerin verimli bir şekilde faaliyet göstermesi ve başarılı olabilmesi için vazgeçilmez bir önkoşul olarak görülmesi bu önemi daha da artırmıştır (Şimşek ve Ataman, 2020, s.387-388). İç denetim fonksiyonu (IAF), yönetim kontrol sisteminin kilit bir unsurudur ve kaliteli kurumsal yönetimin temel taşıdır (Seymore ve Robertson, 2020, s.225). İç denetimin, öncelikle üst yönetim ve denetim komitesinin beklentilerini anlaması ve faaliyetlerini buna göre düzenlemesi gerekir (Feizizadeh, 2012, s.2777).

İç denetim mesleğinin değeri konjonktürel bir değişim göstermiştir. 1977'de "Yurtdışı Yolsuzluk Faaliyetleri Yasası (FCPA)" nın kabulü, halka açık şirketler için iç denetim gerekliliklerini zorunlu kılarak mesleğin değerini büyük ölçüde artırmıştır. Daha sonra, zaman içinde, birçok işletmenin iç denetim işlevlerini bağımsız denetim hizmetleri sunan dış denetim firmalarına devretmesiyle mesleğin değeri düşme eğilimi göstermiştir. 2002 tarihli SarbanesOxley Yasası (SOX), dış denetçilerin dış denetim müşterilerine iç denetim hizmetleri sağlamasını yasaklamıştır. SOX Bölüm 404, hem dış hem de

iç denetçiler için önemli ölçüde daha fazla çalışma gerektiren finansal raporlama üzerindeki iç kontrolün değerlendirilmesini zorunlu kılmıştır. Böylece kurum içi iç denetim fonksiyonunun değeri ve statüsü yeniden artmıştır (Yoon vd., 2021, s.191).

İç denetim, bir organizasyon içindeki kurumsal yönetim yapısının önemli bir parçasıdır. Kurumsal yönetim, finansal raporlama sürecinin bütünlüğünü sağlamak için yönetim kurulu ve denetim komitesi tarafından üstlenilen gözetim faaliyetlerini içerir. Kurumsal yönetim literatüründe üç izleme mekanizması tanımlanmıştır. Bunlar dış denetim, iç denetim ve müdürlüklerdir.

Kurumsal yönetimde, iç kontrol-risk yönetim sistemiyle olan bağlantıları nedeniyle iç denetçiler de işlevlerini değiştirmiş ve katılım alanlarını risk yönetimi, kontrol ve yönetişim süreçlerine genişletmişlerdir (Arena ve Azzone, 2009, s.43). İç denetim, iç kontrol ve risk yönetiminin etkinliğinin ve yeterliliğinin sağlanmasında kuruma nesnel güvence sağlamaktadır. İç denetimin güvence sağlamasının yanı sıra yönetime rehberlik yapması onu diğer denetimlerden ayıran en önemli özelliğidir (Bakkal vd., 2016, s.163).

İç denetim hem iç kontrolde hem de risk yönetiminde önemli bir role sahiptir. İç kontrol yapısının değerlendirilmesi, iç kontrol uygulamalarında üretilen ve raporlanan finansal ve operasyonel bilgilerin doğruluğu ve güvenilirliğini sağlamada yönetime rehberlik icra etmesi, politika, yasalara ve diğer düzenlemelere uygunluğu sağlamak için kurulan iç kontrol sistemlerinin gözden geçirilmesi olmak üzere iç kontrol için üç temel işlevi bulunmaktadır. İç denetim ayrıca, kurumsal hedefleri, etik, yasal ve iyi düzenlenmiş yönetim esasına göre gerçekleştirmede ve yolsuzluğu önlemede yönetime yardımcı olmaktadır (Bakkal vd., 2016, s.164).

## 5. Hilenin Önlenmesinde İç Denetimin Rolü

Hileyi tespit etmek zor fakat imkânsız değildir. Hileyi önlemek genellikle daha uygun maliyetli olsa da şirketler hileyi tespit etmelerine yardımcı olacak proaktif önlemler almayı da düşünmelidir. Bu önlemleri iç denetçiler veya benzer sorumluluklara sahip diğer personel yürütebilir. Muhtemel muhasebe usulsüzlüklerinin nasıl tespit edileceğini bilmek, sorunun yalnızca bir kısmını çözmektedir. Yönetim, hileli mali raporlama yapmak için kullanılan planların da farkında olmalıdır. Mali tablo hilelerinin önlenmesine yardımcı olmak için üst yönetimin pozitif bir kontrol ortamı yaratması gerekir. Ayrıca dürüst insanlar işe alınmalı, tüm çalışanlara dolandırıcılık bilinci eğitimi verilmeli ve anlaşılır etik kurallar geliştirilmelidir (Lendez ve Korevec, 1999, s.51-52). Bu kişiler hile

konusunda eğitilecek ve hilenin daha kolay tespit edilmesine yardımcı olmak için çeşitli süreçler aracılığıyla önleyici tedbirler uygulayacaktır.

Usulsüzlükleri ve sahtekârlığı belirlemek ve sınırlamak için etkili bir kontrol sistemi uygulanmalıdır. Ayrıca, iç denetim, dış denetim ve denetim komitesi arasındaki koordinasyonu sağlayacak, faaliyetlerin uygun şekilde yürütülmesine yardımcı olacak ve suiistimalin tespiti ve yönetimine etkin bir şekilde katkıda bulunacak uygun bir yapıya sahip bir iç kontrol sistemi de geliştirebilir (Drogalas vd., 2017, s.438). İç kontrol sistemi, faaliyetlerin mümkün olduğunca titiz ve verimli bir şekilde yönetilmesini sağlamak için kurum yönetimi tarafından uygulanan bir dizi politika ve prosedürden ibarettir. Bu, yönetim politikalarına saygı gösterilmesi, işletme varlıklarının korunması, hataların ve hilelerin önlenmesi ve tespiti, muhasebe kayıtlarının doğruluğu ve eksiksizliğinin yanı sıra finansal bilgilerin zamanında oluşturulması anlamına gelir (Petraşcu ve Tamaş, 2013, s.697).

Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü (IIA), uluslararası mesleki uygulamalar çerçevesinde yayımladığı iç denetim uygulamasına ilişkin uluslararası standartlar aracılığıyla iç denetçiler için zorunlu rehberlik sağlamaktadır. Çeşitli standartlar, iç denetçinin suiistimal risklerini tespit etme, önleme ve izlemedeki rolünü ve denetim ve soruşturmalarında bu riskleri ele almadaki rolünü özetlemektedir. "Yeterlilik ve Azami Mesleki Özen" başlıklı "Uluslararası İç Denetim Standardı-1200", iç denetçilerin kuruluşlarında suiistimal riskini değerlendirmek için yeterli bilgiye sahip olmaları gerektiğini, ancak suiistimal tespitinde uzman olmalarının beklenmediğini belirtmektedir. "Üst Yönetim ve Yönetim Kuruluna Raporlamalar" başlıklı "Uluslararası İç Denetim Standardı-2060", iç denetçilerin risk yönetimi kapsamında yaptıkları soruşturmalar sırasında tespit ettikleri her türlü dolandırıcılık risklerini yönetim kuruluna bildirmelerini şart koşmaktadır. Son olarak "Görev Amaçları" başlıklı "Uluslararası İç Denetim Standardı-2210", görev hedeflerini geliştirirken, iç denetçilerin suiistimal olasılığını dikkate almaları gerektiğini belirtmektedir (Burnaby vd., 2011, s.196-197).

İç Denetçiler Enstitüsü, iç denetçilerin hile konusundaki bilgilerini artırmak ve denetim misyonları dâhilinde hile riskini ele almalarını sağlamak için hile riskinin belirlenmesi, önlenmesi ve izlenmesi konularını içeren bir uygulama kılavuzu yayınlamıştır. Kılavuza göre, iç denetimin mesleki uygulamasında hile değerlendirmesiyle doğrudan ilgili olan en önemli uluslararası standartlar şunlardır (Boitan, 2019, s.311):

- Yönetim kurulu iç denetçilerin hile riskinin değerlendirilmesi ve yönetimi ile ilgili ileri düzeyde teknik uzmanlığa ve bilgiye sahip olmaları için gerekli tedbirleri almalıdır.
- İç denetçiler bir denetim misyonunun amaçlarını tanımlarken, belirli bir bölüm/faaliyet hattı içindeki dolandırıcılık riskinin bir değerlendirmesini de yapmalıdır.
- Denetim birimi başkanı tarafından yönetim kuruluna ve üst düzey yöneticilere verilen düzenli raporların, kurumun hile riskine maruz kalmasına ilişkin ayrıntıları ve mevcut iç kontrol prosedürlerini ve bunların etkinliğini de zorunlu olarak içermesi gerekir.

Denetim sırasında, iç denetçinin suiistimalin tespitiyle ilgili sorumlulukları şunlardır (Türkiye İç Denetim Enstitüsü, 2008, s.113-114):

- Kontrol tasarımlarının değerlendirilmesindeki suiistimal risklerinin dikkate alınması ve atılacak denetim adımlarının tespiti,
- Bir suiistimalin gerçekleşmiş olabileceğini gösteren bulgu ve belirtileri tespit etmek için suiistimal hakkında; suiistimalin özellikleri, suiistimal yapmak için kullanılan teknikler ve incelenen faaliyet ve işlemlerde görülebilen suiistimal türleri dâhil yeterli bilgiye sahip olmak,
- Suiistimale neden olabilecek ve ortam hazırlayabilecek kontrol zafiyetleri gibi konulara karşı dikkatli olmak,

Önemli ve ciddi kontrol zafiyetlerinin ortaya çıkması durumunda, iç denetçiler tarafından yapılan ek testler başka suiistimal belirtilerinin tespitine yönelik testleri de içermelidir. Suiistimal belirtilerine örnekler: Yetkisiz gerçekleştirilen işlemler, kontrollerin aşılması, fiyatlarda izah edilemeyen sapmalar ve olağandışı miktarda ürün kayıpları. İç denetçiler, herhangi bir zamanda birden fazla belirtinin bir arada mevcut olmasının, suiistimalin yapılması ihtimalini arttırdığını bilmelidir.

- Suiistimal yapıldığını gösteren belirtileri değerlendirmek ve ek bir tedbire gerek olup olmadığına ya da bir soruşturma açılmasının önerilmesine gerek olup olmadığına karar vermek,
- Suiistimal hakkında yeterli belirtinin ve bulgunun mevcut olduğunun tespit edilmesi halinde, bir soruşturma açılmasını önermek için durumu kurum içinde uygun yetkili kişi ve birimlere bildirmek.

İç denetim birimine sahip kuruluşların, iç denetim birimi olmayan kuruluşlara göre varlıkları kötüye kullanma yoluyla hileyi tespit etme ve raporlama olasılıkları daha yüksektir. Kurum içi iç denetim birimine sahip olmak, hilenin tespit edilmesinde raporlanmasında, iç denetim işlevini tamamen dışarıdan temin etmekten daha etkilidir. Bu sonuçlar, yatırımcılar, düzenleyici kuruluşlar ve şirket yöneticileri gibi birçok grup için iç denetim fonksiyonunun değeri hakkında kanıt sağlaması açısından oldukça önemlidir (Coram vd., 2008, s.557).

## 6. Hile Riskini Ortaya Çıkarma Yöntemleri

Bağımsız denetçiler ve iç denetçiler kullandıkları farklı yöntem ve tekniklerle hilelerle mücadele etmektedirler. Klasik denetim tekniklerinin yanı sıra bilgisayar destekli denetim teknikleri de bu teknikler içerisinde yer almaktadır. Genel olarak hileleri tespit etmekte kullanılan bu teknikler işletmenin hilelere karşı verdiği savaşta en önemli araçlardır (Karacan ve Uygun, 2012, s.279). Hile riskinin tespitinde analitik inceleme prosedürleri, Bendford Kanunu ve veri madenciliği gibi proaktif yöntemler kullanılmaktadır.

### 6.1. Analitik İnceleme Prosedürleri

1990'lı yıllardan itibaren gelişmiş ülkelerde önemli bir denetim tekniği olarak kullanılmaya başlanan analitik inceleme prosedürlerinin düzgün bir biçimde kullanılması, denetçilere zaman kazandırmakta, rutin ve sıkıcı denetim uğraşlarından kurtarmakta ve denetimin maliyetini azaltmaktadır. Analitik inceleme prosedürleri işlem ve hesaplarda varsa önemli sapmaların tespit edilmesi amacıyla cari yıl hesaplarının aylık veya yıllık olarak randıman, verimlilik, üretim, tüketim, kapasite kullanımı vb. bakımından önceki yıl hesap ve işlemleriyle, bütçe verileriyle ve sektör ortalamalarıyla oran ve trend analizi gibi yöntemler kullanılarak karşılaştırılması ve değerlendirilmesidir (Abdioğlu, 2007, s.128).

Uluslararası İç Denetim Standartları'nın "Görev İş Programı" başlıklı 2240. Maddesinde ve "Analiz ve Değerlendirme" başlıklı 2320. Maddesinde denetçiler tarafından yürütülen denetimlerin ve elde edilen sonuçların uygun bilgi, belge ve analizlere dayandırılması, kullandıkları analiz yöntemlerini ve belgelendirme prosedürleri ile ilgili kriterleri net bir şekilde belirtmeleri önerilmektedir. İşlemlerin elektronik ortamlarda yapılması ve depolanması ve kâğıt üzerinde yapılan işlemlerin giderek azalması denetim faaliyetlerinin de elektronik tabanlı gerçekleştirilmesine yol açmıştır. Teknolojik gelişmelere paralel olarak geleneksel belge odaklı denetim anlayışının yerini çağdaş ve bilişim teknolojileri ile desteklenen yeni denetim teknikleri almış ve veri analiz

yöntemlerinin ve yazılımların kullanımının artması ile birlikte denetim faaliyetlerinde analitik inceleme prosedürlerinin kullanımı yaygınlaşmıştır (Turğay vd., 2020, s.13).

Analitik inceleme aralarında anlamlı ilişkiler bulunan veya bulunması beklenen verilerin karşılaştırılması ve bu karşılaştırma neticesinde önemli sapmalar ve farklılıklar meydana gelirse bunların ayrıntılı olarak incelenmesi temeline dayanır. Denetim çalışmalarının tüm aşamalarında kullanılan ve işletmelerin finansal verileri ile finansal olmayan verileri arasındaki ilişkilerin araştırılarak eldeki finansal bilginin değerlenmesini sağlayan analitik inceleme prosedürleri hilelerin önlenmesi ve ortaya çıkarılmasında önemli rol oynamaktadır (Karacan ve Uygun, 2012, s.279).

Analitik inceleme, hesap bakiyesini oluşturan münferit işlemlerin ayrıntılarını dikkate almadan hesap bakiyelerinin doğruluğunu inceleyen bir maddi denetim prosedürüdür. Analitik inceleme prosedürleri, bir denetçinin, şirketin iş ve faaliyet ortamı hakkındaki bilgisine dayalı olarak bir hesap beklentisi oluşturma yeteneğine dayanır. Analitik incelemede denetçi, daha fazla denetim testinin gerekli göründüğü hesapları belirlemek için beklenen değeri fiili bakiyeyle karşılaştırır (Knechel, 1988, s.74-75).

Analitik inceleme prodedürleri aşağıda sıralanan işlemler için gerçekleştirilebilir (Koskivaara, 2007, s.334):

- Denetim ücretinin ödenmesi için müşteri kabul/tutma aşamasında,
- Potansiyel sorunlu alanları belirlemek için planlama aşamasında,
- Hesap bakiyeleri veya işlemler hakkında kanıt elde etmek için test aşamasında,
- Denetçinin işletme hakkında bilgi edinmek ve mali tabloların güvenilirliği hakkında kanıt toplamak için genel inceleme aşamasında.

### 6.2. Benford Kanunu

Benford kanunu, Frank Albert Benford'un bir sayı koleksiyonunun doğal olarak belirli bir modeli izleyeceği araştırmasının sonuçlarından gelen bir yasadır. Benford kanunu, bir sayı koleksiyonunun ilk basamaklarıyla ilgilidir. Sayıların ilk basamakları 1'den 9'a kadar rakamlardan oluşur. Ancak, Benford yasası, rakamlar arttıkça ilk hanelerin sıklığının azaldığını, yani 1'in, 2'den ya da 8'in, 9'dan daha sık görüneceğini belirtir. Çoğu insanın sezgisi, sıradan büyük sayı kümelerinde, 1'den 9'a kadar olan her tam sayının, kabaca eşit olasılıkla ilk basamakta yer alması gerektiği yönündedir. Buna karşılık, Benford Yasası, veri setinin yaklaşık %30'unun 1 rakamı ile başladığını bildirmektedir. Her ardışık

basamak daha az yaygındır ve veri setinin yaklaşık %5'i, 9 rakamı ile başlamıştır (Cho ve Gaines, 2007, s.218).

Yasa şu anda Benford'un adı ile anılsa da astronom ve matematikçi SimonNewcomb, 1881 yılında Amerikan Matematik Dergisi'nde yayımlanan bir makalede, büyük doğal sayı kümelerinde olası tüm ilk rakamların eşit sıklıkta görünmediğini belirten ilk kişi olmuştur. Newcomb bu olgu için hiçbir zaman teorik bir açıklama önermemiştir (Cho ve Gaines, 2007, s.128).

Yapılan çalışmalar Benford kanununun, doğal yollarla meydana gelmiş; gazete tirajlarından borsa kapanış verilerine, nehirlerin yüzölçümlerinden ülkelerin GSMH değerlerine, oy pusulası sayımından sera gazı salınım değerlerine kadar birbirinden farklı alanlardaki veri setlerinde geçerli olduğunu göstermiştir. Dolayısıyla beklenen sıklıktan farklı bir durumun gerçekleşmesi rakamların insan müdahalesinden etkilendiğine işaret edeceğinden, yasa muhasebe denetiminde oldukça kullanışlı kabul edilmiştir. Bu teoriye göre Benford kanunu vergi beyanlarında anormal durumları ve planlanmamış kaçakları tespitte etkilidir. Modelin kullanımının oldukça kolay ve düşük maliyetli olması muhasebe denetimi alanında hile ve hataların tespitinde kullanımını yaygınlaştırmıştır (Öncü vd., 2018, s.4).

Benfrod kanununun denetimde kullanım amacı işletme verilerinde manipülasyon olup olmadığının tespit edilmesidir. Çünkü işletmeler her gün pek çok veri giriş çıkışının yaşandığı karmaşık organizasyonlardır. Bu karmaşıklık işletmelerde hile ve suistimale zemin hazırlamaktadır. Günümüzde hilenin ve suistimalin neden olduğu zararlar düşünüldüğünde işletmelerin hile denetimi konusunda önlem alması gerektiği açıktır. Yasa, veriler içerisinde doğal kabul edilmeyen sapmaların bulunup tekrar değerlendirmeye tabi tutulmasına ve böylece denetçilerin on binlerce veri arasından hileli verileri kolaylıkla tespit edebilmesine olanak sağlamaktadır (Kıvraklar ve Demirci, 2019, s.290).

Benford Kanunu ve sayısal analiz için en uygun muhasebe verileri ticari alacaklar, ticari borçlar, satışlar, giderler vb. muhasebe hesaplarıdır. Bunlara ilaveten, bir yıl gibi uzun bir dönemin verileri incelemeye alındığında, muhasebenin neredeyse tüm hesapları Benford kanunu ve sayısal analiz ile incelenebilir. Bu nedenle muhasebede üretilen verilerin çoğunun Benford yasası ile uyumlu olması beklenir. Bu veriler aynı zamanda dijital analizler için de uygundur. Muhasebedeki işlemler farklı rakamların bir araya gelmesi ile oluşmaktadır. Örneğin, satın alınan malların miktarı ile fiyatlarının çarpımı satıcılar hesabının eşitliğini göstermektedir. Alıcılar, gelir ve harcama hesapları da buna benzer şekilde oluşmaktadır. Veri kümesinde işlem sayısı arttıkça analizin doğruluk şansı da artacağından hesabın bir kısmı yerine tümünün

seçilmesi halinde, Benford analizinin doğruluğu artmaktadır (Karagün ve Taşdemir; 2019, s.127-128).

Benford Kanunu'nu hile tespitine uygulamadaki birincil zorluk, bazı veri kümelerinin büyük ölçüde Benford Kanunu'na uymasına rağmen birçok veri kümesinin de doğal olarak Benford Kanunu'nu karşılamamasıdır. Bu nedenle bazı analizlerde Benford Kanunu'nun uygulanması faydalı olacaktır (Tota vd., 2016, s.74). Benford Kanunu, ATM'den para çekme gibi insan etkileşiminden etkilenen sayılar için geçerli değildir. Verilerin, bazı veri değerlerini ortadan kaldırabilecek ve veri analizini geçersiz kılabilecek keyfi bir kesintiye sahip olmadığı varsayılmaktadır. Ayrıca telefon numaraları gibi önceden atanmış numaralar veya kişisel kimlik numaraları Benford Kanunu'na uymaz (Maher ve Akers, 2002, s.2).

### 6.3. Veri Madenciliği

Veri madenciliği; veri ambarlarında tutulan çok çeşitli verilerden hareketle daha önce keşfedilmemiş bilgileri ortaya çıkarmak, bunları karar vermek ve eylem planını gerçekleştirmek için kullanma sürecidir. Buradan hareketle veri madenciliği kendi başına çözüm üreten bir teknik değil çözüme ulaşmak için verilecek karar sürecini destekleyen, problemi çözmek için gerekli olan bilgileri sağlamaya yarayan bir araç olarak tanımlanabilir. Veri madenciliğiyle ilgili yazılım ürünlerinde ve uygulamalarında istatistiksel yöntemler oldukça yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle veri madenciliğinin işletmelerde önemli bir kullanım alanı bulması çok doğaldır (Çatıkkaş ve Çalık, 2011, s.147-148).

Veri madenciliği genel olarak, büyük hacimli veri seti içerisinden, gizli kalmış, değerli, kullanılabilir bilgilerin açığa çıkarılması işlemidir. Veri madenciliği, veri seti içerisinde örüntü ve ilişkileri keşfederek, bunları geçerli tahminler yapmak için kullanan bir süreçtir (Terzi ve Şen, 2012, s.33).

Denetim şirketlerince uygulanan teknikler, işletmelerdeki hile ve usulsüzlükleri tespit etme ve önlemede yetersiz kalmaktadır. Bu yetersizliklerin giderilmesi ve işletmelerde özellikle yönetim hilelerini tespit etmek amacıyla veri madenciliğine ihtiyaç vardır. Bu nedenle hileyi tespit edebilmek için çok sayıda veri madenciliği algoritmaları veya yöntemleri işletmelere adapte edilmektedir. Veri madenciliği algoritmaları ile hem hile ve usulsüzlükler tespit edilebilmekte hem de hile ve usulsüzlükler gerçekleşmeden önlenmesi mümkün olmaktadır (Terzi, 2012, s.55-56).

### 6.3.1. Yapay Sinir Ağları

Yapay zekâ, insan kararına benzer bir karara varmak amacıyla insan bilgisine (deneyimine) dayalı bilgisayar programları aracılığıyla insan zekâsının simülasyonunda bilgisayarın kullanılması olarak tanımlanmaktadır. Ancak, karar verme yalnızca bilgiye dayalı olamaz. Yapay Sinir Ağı, bilim adamlarının insan beyninde sinir ağlarının çalışmasını teşvik eden programlar yapmaya çalıştıkları bir yapay zekâ uygulamasıdır. Yapay sinir ağlarına olan ilgi seksenlerin sonlarında, verileri insan zihnini harekete geçirecek şekilde işleme ihtiyacı, insan beyin yapısının daha iyi anlaşılmasıyla sonuçlanan bilgisayar teknolojisi ve nörolojideki ilerleme nedeniyle artmıştır. Son zamanlarda, yapay sinir ağlarına dayalı yöntemlerin regresyon analizi ve farklılaşma analizi gibi geleneksel istatistiksel yöntemlerden daha iyi olduğu yönündeki son iddialar ışığında, çeşitli muhasebe problemleriyle başa çıkmada yapay sinir ağlarını kullanma eğilimi artmıştır (Okab ve Taha, 2012, s.43-44).

Yapay sinir ağları sistemi, yapay sinir hücrelerinin birbirine bağlanmasıyla oluşmaktadır. Yapay sinir hücreleri için temel alınan varsayımlar aşağıda sıralanmıştır (Kara ve Özcan, 2020, s.168):

- Bilgi işleme süreci nöron adı verilen basit öğelerden oluşur,
- Nöronlar arasındaki bağlantılar sinyallerin iletilmesini sağlar,
- Nöronlar arasındaki her bir bağlantının bir ağırlık değeri vardır,
- Her bir yapay sinir hücresinin net çıktısı, net girdisinin bir aktivasyon fonksiyonundan geçirilmesi ile elde edilir.

Yapay sinir ağları yöntemi mevcut veriler arasındaki ilişkiyi öğrenerek, yeni bir durumla karşılaştığında genelleme yapabilme özelliğine sahiptir. Regresyon analizinde olduğu gibi, yapay sinir ağlarında önceden oluşturulmuş bir modele ihtiyaç yoktur. Yapay sinir ağları diğer istatistik tekniklerinden farklı olarak doğrusal olmayan ilişkileri de tanımlayabilmektedir (Karaatlı vd., 2014, s.640).

Girdi katmanı, çıktı katmanı ve gizli katman olmak üzere temelde üç katmandan oluşan yapay sinir ağının yapısında, nöron adı da verilen birbirleriyle bağlantılı sinirler yer almaktadır. Birinci katman olan girdi katmanı, dışarıdan gelen ve istatistikte bağımsız değişken olarak da adlandırılan verilerin modele dâhil edilmesini sağlar. Bilgilerin dışarıya iletilmesi görevini üstlenen çıktı katmanı ise son katmandır. İstatistiksel açıdan düşünüldüğünde çıktı değişkenleri de bağımlı değişkenlere karşılık gelmektedir. Girdi katmanı ile çıktı katmanı arasında bulunan gizli katman ise modeldeki diğer katmandır. Gizli katmandaki

nöronların dış ortamla bağlantıları yoktur. Bu nöronların görevi girdi katmanından gelen sinyalleri almak ve çıktı katmanına göndermektir. Katmanlardan sonra en önemli elemanlardan biri de nöronların birbirlerine veri aktarmalarına yarayan bağlantılardır. Bu bağlantıların her biri farklı ağırlık değerlerine sahiptir. Ağ, SPSS paket programında tesadüfen üretilen bu değerler kullanılarak test edilmektedir (Ertikin, 2017, s.83).

### 6.3.2. Karar Ağacı

Karar ağacı bir sınıflandırma algoritmasıdır. Bir alt gruptaki tüm veya hemen hemen tüm öğelerin aynı sınıfa ait olması için veri kümesini sırayla alt gruplara böler. Bir karar ağacı tarafından oluşturulan model eğer-o halde (If-Then) kurallarına dönüştürülebilir ve çıktı değişkenleri ile girdi değişkenleri arasındaki ilişkiler açıktır (Saif vd., 2013, s.154). Karar ağacı denetimli bir veri madenciliği tekniğidir. Teknik yinelemeli olarak iki yönlü ve / veya çok yönlü bölmeler uygulayarak büyük bir veri koleksiyonunu daha küçük kümelere bölmek için kullanılabilir (Dhiman vd., 2013, s.116). Ağaç yapılarında yapraklar sınıflandırmaları, dallar ise bu sınıflandırmalara yol açan özelliklerin bağlaçlarını temsil eder (Adeyemo ve Ariola, 2010, s.224). Muhasebe hilelerinin tahmininde en çok kullanılan veri madenciliği yöntemi karar ağaçlarıdır.

Bir karar ağacı, basit karar verme adımlarının uygulanmasıyla büyük hacimli verileri, küçük veri gruplarına bölmek amacıyla kullanılan tekniktir. Her bölme işlemiyle, sonuç gruplarının üyeleri bir diğeriyle çok daha benzer hale gelmektedir. Tahmin edici ve tanımlayıcı özelliklere sahip olan karar ağaçları, uygulanmasının ve yorumlanmasının kolay olması, veri tabanı sistemlerine kolayca entegre edilebilmeleri, güvenilirliklerinin daha iyi olması nedenleri ile sınıflama modelleri içerisinde yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir (Terzi ve Şen, 2012, s.34).

Karar ağacı yöntemi sınıflandırma ve tahmin etme amacıyla kullanılırken süreç aşağıdaki gibi ilerlemektedir (Onan, 2014, s.11):

- Eğitim verisinden karar ağacı modelinin oluşturulması,
- Oluşturulan karar ağacı modelinin test verisi kullanılarak uygun sınama ölçütleri aracılığıyla değerlendirilmesi,
- Söz konusu modelin gelecekteki değerlerin tahmin edilmesinde kullanılması.

## SONUÇ

Bu çalışmada hilenin tespitinde iç denetimin rolü ve iç denetim biriminin hilenin önlenmesinde kullanabileceği proaktif yöntemler incelenmiştir.

İç denetim, işletmenin organizasyon şemasında yer alan iç denetçiler tarafından muhtemel hata ve hileleri önlemek ya da tespit etmek amacıyla yürütülen bir denetim faaliyetidir. İç denetçiler işletmelerde iç kontrol sisteminin yeterliliğini ve etkinliğini değerlendirmek suretiyle hilenin tespit edilip önlenmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. İç denetim birimi çoğunlukla iyi bir yönetime sahip ve iç kontrol sistemi bulunan işletmelerde mevcuttur. Bu işletmelerde hilenin tespit edilmesi ve raporlanması ihtimali daha yüksektir.

İç Denetçiler Enstitüsü tarafından yayımlanan iç denetim standartlarında, iç denetim biriminin hileyi önleme ve soruşturmadaki rolünün, hile riskini yönetmek amacıyla alınan önlemlerin etkinliği konusunda yönetime danışmanlık yapmaktan ibaret olduğu belirtilmiştir. İşletmenin karşı karşıya olduğu hile riskiyle ilgili iç kontrol sisteminin oluşturulmasının sorumluluğu işletme yönetiminin olmakla birlikte iç denetçilerin de iç kontrol sisteminin yeterliliğini ve etkinliğini inceleyip değerlendirerek hilenin önlenmesinde sorumluluğu bulunmaktadır. Etkili bir gözetim sisteminin oluşturulması ve iç kontroller hileye yol açan faktörleri engelleyebilir fakat iç kontrolleri uygulamak için güçlü ve bağımsız bir yönetim kurulu ile alanında uzman denetçilerden oluşan bir iç denetim biriminin varlığı zorunludur. Hilenin tespiti ve önlenmesinde İç denetim biriminin işletme için önemi göz önüne alındığında yönetim kurulunun, iç denetim biriminin yeterli kaynağa sahip olup olmadığını, iç denetim ekibinin gerekli eğitim, bilgi ve donanıma sahip olup olmadığını kontrol etmesi gerekmektedir. Böylece yönetim, hile riski de dâhil olmak üzere işletmenin maruz kaldığı risklerin kontrol altında olduğuna dair sağlam bir güvenceye sahip olacaktır.

İç denetim standartlarının yeterlilik başlıklı 1210. Maddesinin A2 bendinde iç denetçiler, suiistimal risklerini ve bu risklerin kurum içindeki yönetim şeklini değerlendirebilecek yeterli bilgiye sahip olmak zorundadır denilmektedir. O halde iç denetimin, gerek hilenin ortaya çıkartılmasına yönelik iç kontrol sistemlerinin yeterliliğini ve etkinliğini tespit etmede, gerekse tespit edilen hileli işlemler hakkında işletme yönetimine rapor sunarak hileli olayın tekrar etmemesi için gerekli önlemlerin alınması noktasında sorumluluğu bulunmaktadır.

## KAYNAKÇA / REFERENCES

Abdioğlu, H. (2007). Hilelerin önlenmesi ve ortaya çıkarılmasına yönelik proaktif yaklaşımlar. *Muhasebe ve Denetime Bakış,* 22, 119-138.

Abdullahi, R. & Mansor, N. (2015). Fraud triangle theory and fraud diamond theory. Understanding the convergent and divergent for future research. *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Science,* 5(4), 38-45.

Abdullahi, R. & Mansor, N. (2015). Concomitant debacle of fraud incidences in the Nigeria public sector: understanding the power of fraud triangle theory. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences,* 5(5), 312-325.

Adeyemo, A.B. & Oriola, O. (2010). Personnel audit using a forensic mining technique. *International Journal of Computer Science Issues,* 7(6), 222-231.

Agarwal, G.K. & Medury, Y. (2014). Internal auditor as accounting fraud buster. *Journal of Accounting Research & Audit Practices*, 13(1), 7-29.

Antonelli, V., Coronella, S., Cordery, C. & Verona, R. (2021). Fraud and incompetence: Accounting in the papal states (1831–1859). *Accounting History,* 26(4), 552-584.

Arboleda, F.J.M., Luna, A.G. & Torres, I.D. (2018). Fraud detection-oriented operators in a data warehouse based on forensic accounting techniques. *Computer Fraud & Security*, 10, 13-19.

Arena, M. & Azzone, G. (2009). Identifying organizational drivers of internal audit effectiveness. *International Journal of Auditing*, 13, 43-60.

Aslan, B. (2010). Bir yönetim fonksiyonu olarak iç denetim. *Sayıştay Dergisi*, 77, 63-86.

Bakkal, H., Tunç, İ. & Kasımoğlu, A. (2016). *İç Kontrol ve Kurumsal Risk Yönetimi*. İdeal Kültür&Yayıncılık.

Balfour, W., Sullivan, G., Self, S. & Byers, R. (2021). Detecting and deterring not-for-profit organization accounting fraud. *Journal of Accounting and Finance,* 21(4), 50-74.

Bao, Y., Ke, B., Li, B., Yu, Y.J. & Zhang, J. (2020). Detecting accounting fraud in publicly traded U.S. firms using a machine learning approach. *Journal Of Accounting Research*, 58(1), 199-235.

Boitan, I.A. (2019). Detecting fraud in financial sector-ongoing challenges for internal audit. *Section Economics & Finance*, 6, 307-314.

Burnaby, P., Howe, M. & Muehlmann, B.W. (2011). Detecting fraud in the organization: An internal audit perspective. *Journal of Forensic & Investigative Accounting*, 3(1), 195-233.

Cho, W.K.T. & Gaines, B.J. (2007). Breaking the (Benford) Law: Statistical fraud detection in campaign finance. *The American Statistician*, 61(3), 218-223.

Coram, P., Ferguson, C. & Moroney, R. (2008). Internal audit, alternative internal audit structures and the level of misappropriation of assets fraud. *Accounting And Finance*, 48, 543-559.

Cristina, T., Marian, S., Veronica, G. & Andrei, C.D. (2021). Fiscal and accounting fraud risk detection using beneish model: A Romanian case study. *International Journal of Business and Society*, 22(1), 296-312.

Czakowska, S. (2020). The similarities and differences between earnings management and fraud. *Cracow Review of Economics and Management*, 4(988), 103-115.

Çatıkkaş, Ö. & Çalış, E. (2010). Hile denetiminde proaktif yaklaşımlar. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 45, 146-156.

Dalnial, H., Kamaluddin, A., Sanusi, Z.M. & Khauriddin, K.S. (2014). Detecting fraudulent financial reporting through financial statement analysis. *Journal of Advanced Management Science*, 2(1), 17-22.

Daniela, P. & Attila, T. (2013). Internal audit versus internal control and coaching. *Procedia Economics and Finance*, 6, 694-702.

Demir, M., Ülker, Y. & Arslan, Ö. (2018). İç kontrol, iç denetim ve bağımsız denetim ilişkisi. *Van YYÜ İİBF Dergisi*, 3(5), 82-104.

Demir, M., Kısakürek, M.M. & Arslan, Ö. (2019). İç denetim sisteminin hileli finansal raporlamayı önlemedeki rolüne yönelik bağımsız denetçiler üzerinde bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 82, 11-134.

Dhiman, R., Vashisht, S. & Sharma, K. (2013). A cluster analysis and decision tree hybrid approach in data mining to describing tax audit. *International Journal of Computers & Technology*, 4(1), 114-119.

Doğan, S. & Kayakıran, D. (2017). İşletmelerde hile denetiminin önemi. *Maliye Finans Yazıları*, 108, 167-188.

Drogalas, G., Pazarskis, M., Anagnostopoulou, E. & Papachristou, A. (2017). The effect of internal audit effectiveness, auditor responsibility and training in fraud detection. *Accounting and Management Information Systems*, 16(4), 434-454.

Ertikin, K. (2017). Hile denetimi: Kırmızı bayrakların tespiti için kullanılan proaktif yaklaşımlar. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 75, 71-94.

Feizizadeh, A. (2012). Strengthening internal audit effectiveness. *Indian Jounal Of Science And Technology,* 5(5), 2777-2778.

Free, C. (2015). Looking through the fraud triangle: A review and call for new directions. *Meditari Accountancy Research,* 23(2), 175-196.

Goode, S. & Lacey, D. (2011). Detecting complex account fraud in the enterprise: The role of technical and non-technical controls. *Decision Support Systems*, 50, 702-714.

Kagermann, H., Kinney, W., Küting, K. & Weber, C.P. (2007) *Internal Audit Handbook.* Springer.

Kara, S. & Özcan, P. (2020). Muhasebe manipülasyonlarında yapay sinir ağlarının önemi ve bir uygulama. *Muhasebe ve Denetime Bakış,* 60, 155-176.

Karacan, S. & Uygun, R. (2012). *Denetim ve Raporlama.* Umuttepe Yayınları.

Karagün, V. & Taşdemir, E. (2019). Benford Yasası'nın denetimde kullanımı ve bir uygulama. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 120-137.

Karaatlı, M., Senal, S. & Öztürk, M.S. (2014). Denetim planlaması aşamasında analitik inceleme tekniği olarak yapay sinir ağları kullanımı: Bir firma uygulaması. *Ege Akademik Bakış*, 14(4), 637-648.

Kartal, F. (2013). Türkiye'de kamu ve özel sektörde iç denetim uygulamaları. *Maliye Finans Yazıları*, 99, 8-36.

Kassem, R. & Higson, A. (2012). The new fraud triangle model. *Journal of Emerging Trends in Economics and Management Sciences*, 3(3), 191-195.

Kaval, H. (2008). *Muhasebe Denetimi*. Gazi Kitabevi.

Kıvraklar, M.K. & Demirci, Ş.D. (2019). Benford Yasası'nın mali denetim alanında kullanımı üzerine bir uygulama. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 12(2), 289-316.

Knechel, W.R. (1988). The effectiveness of statistical analytical review as a substantive auditing procedure: A simulation analysis. *The Accounting Review,* LXIII (1), 74-94.

Koskivaara, E. (2007). Integrating analytical procedures into the continuous audit environment. *Turku School of Economics,* 3(3), 331-346.

Labuschagne, M. & Fourie, H. (2018). Fraud investigation: An internal audit stakeholder expectation gap. *Southern African Journal of Accountability and Auditing Research,* 20, 123-132.

Lee, J., Ramamoorti, S. & Zelazny, L. (2021). Whistleblowing intentions for internal auditors: Why psychological safety is critically important. *The CPA Journal,* August/September, 46-51.

Lendez, A.M. & Korevec, J.J. (1999). How to prevent and dedect financial statement fraud. *The Journal of Corporate Accounting and Finance,* 11(1), 47-54.

Maher, M. & Akers, M.D. (2002). Using Benford's Law to detect fraud in the insurance industry. *International Business & Economics Research Journal,* 1(7), 1-11.

Okab, R. & Taha, H. (2012). The possibility of using artificial neural networks in auditing -theoretical analytical paper. *European Journal of Economics, Finance and Administrative Sciences*, 47, 43-56.

Oladipo, O.N. & Olurotimi, A.S. (2021). Forensic accounting as a tool for fraud detection and prevention in public sector: Moderating on MDAs. *International Business Management,* 15(1), 1-8.

Onan, A. (2015). Şirket iflaslarının tahmin edilmesinde karar ağacı algoritmalarının karşılaştırmalı başarım analizi. *Bilişim Teknolojileri Dergisi,* 8(1), 9-19.

Öncü, M.A., Yücel, R. & Özevin, O. (2018). Benford analizi ile muhasebe denetimi: Kamu hastaneleri üzerine bir uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi,* 80, 93-108.

Özoğlu, B., Mercan, C. & Çakıroğlu, S. (2010). *Bir Güvence ve Danışmanlık Hizmeti İç Denetim*. İstanbul Büyükşehir Belediyesi İç Denetim Birimi Başkanlığı Yayınları.

Roth, J. & Espersen, D. (2008). The three dimensions of fraud. *Internal Auditor*, 65(4), 81–83.

Ruankaew, T. (2016). Beyond the fraud diamond. *International Journal of Business Management and Economic Research*, 7(1), 474-476.

Sabuncu, B. (2017). İşletmelerde iç denetim ve iç kontrol ilişkisi. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 18(2), 161-174.

Saif, S.M., Sarikhani, M. & Ebrahimi, F. (2013). An expert system with neural network and decision tree for predicting audit opinions. *International Journal of Artificial Intelligence*, 2(4), 151-158.

Selimoğlu, S., Özbirecikli, M., Uzay, Ş. & Uyar, S. (2015). *Bağımsız Denetim*. Türmob Yayınları.

Seymore, M. & Robertson, J.C. (2020). Managers' intentions to share knowledge to internal auditors: The effects of procedural fairness and internal auditor type. *Journal of Management Accounting Research,* 32(2), 225-241.

Singleton, T.W. & Singleton, A.J. (2010). *Fraud Auditing and Forensic Accounting*. John Wiley & Sons.

Sujeewa, G.M.M., Yajid, M.S.A., Khatibi, A., Azam, S.M.F. & Dharmaratne, I. (2018). The new fraud triangle theory-integrating ethical values of employees. *International Journal of Business, Economics and Law*, 16(5), 52-57.

Sympson, T. (2008). Fighting fraud. *Smart Business Houston*, 3(4), 20-20.

Şimşek, K. & Ataman, B. (2020). Uluslararası iç denetim standartları kapsamında yürütülen iç denetim faaliyetlerinin kurumsal yönetim kalitesi üzerindeki rolünün çoklu regresyon analizi ile değerlendirilmesi. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi,* 42(2), 386-409.

Terzi, S. & Şen, İ.K. (2012). Finansal tablo hilelerinin veri madenciliği yardımıyla tespit edilmesi: Üretim sektöründe bir araştırma. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 5(2), 25-40.

Terzi, S. (2012). Hile ve usulsüzlüklerin tespitinde veri madenciliğinin kullanımı. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 54, 51-63.

Tota, I., Aliaj, A. & Lamçja, J. (2016). The use of Benford's Law as a tool for detecting fraud in accounting data. *Interdisplinary Journal of Research and Development,* III (1), 73-77.

Turğay, İ., Doğan, S. & Mengi, B.T. (2020). İç denetim faaliyetlerinde sürekli denetim: Analitik inceleme prosedürlerinin kullanımı. *Denetişim,* 21, 5-26.

Türkiye İç Denetim Enstitüsü. (2008). *Uluslararası İç Denetim Standartları Mesleki Uygulama Çerçevesi (2007'deki Değişikliklerle)*. Deloitte.

Walker, S. (2021). Critique of an article on machine learning in the detection of accounting fraud. *Econ Journal Watch*, 18(1), 61-70.

Wuerges, A.F.E. & Borba, J.A. (2014). Accounting fraud: An estimation of detection probability. *Accounting And Controlling*, 16(52), 466-483.

Yazıcı, N. (2018). Hile üçgeni: Fırsatların önlenmesinde kırık camlar teorisi. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 53(3), 843-851.

Yılmaz, G., Ataman, B. & Ayboğa, H. (2018). Hile önlenme ve tespit etme yöntemlerinin etkinliğinin değerlendirilmesi: Türkiye araştırması. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(3), 646-664.

Yoon, K., No, W.G., Gray, G.L. & Roebuck P.J. (2021). Green IT perceptions and activities of internal auditors in Australia, Canada, and the United States. *Journal of Information Systems*, 35(1), 187-211.

Zheng, Y., Ye, X. & Wu, T. (2021). Using an optimized learning vector quantization- (LVQ-) based neural network in accounting fraud recognition. *Computational Intelligence and Neuroscience*, 1-10.

## EXTENDED SUMMARY

**Introduction:** Fraud is a criminal or deceptive activity with the intent to gain financial or other gain (Arboleda, Luna and Torres, 2018, p.14). Accounting fraud is a worldwide problem and if not detected and prevented in a timely manner, it can cause significant harm to stakeholders (Bao, Ke, Li, Yu and Zhang, 2020, p.200).

The internal audit unit plays an important role in the fight against fraud. Internal audit is the second most successful method in this regard, with a 15% detection rate of fraud. Internal audit, on the one hand, provides the evaluation of the internal control system in the enterprise, on the other hand, it offers suggestions for improvement of the internal control system by identifying weak points against errors and frauds. Various accounting frauds have been reported around the world in the last two decades. Control of these frauds can be achieved through the appropriate internal control system, internal audit and strict enforcement of regulations (Agarwal and Medury, 2014, p.8).

**The Purpose of the Article:** In this article, the role of internal audit in detecting fraud and the proactive methods that internal audit can use to prevent fraud are examined.

**The Method of the Article:** This article is based on qualitative research. Within the scope of the article, the publications on the relationship between internal audit and fraud were examined. The common point of the studies on this subject in the literature is that internal audit has an important role in the effectiveness of internal control, risk management and detection and prevention of fraud. Internal audit standards published by the internal audit institute and the findings of various research articles were used as secondary data to develop this article.

**Theoretical Framework:** Fraud is a global issue that affects organizations of all types and sizes. According to the report of the Association of Certified Fraud Examiners (ACFE) on professional fraud and abuse in 2006, fraud causes organizations to lose 5 percent of their annual income (Roth ve Aspersen, 2008, s.83). Fraud has devastating effects that lead to business failure (Antonelli vd., 2021, s.553).

Internal auditing is an independent, objective assurance and consulting activity designed to increase the value and improve an organization's operations (Kagermann, Kinney, Küting & Weber, 2007, p.4). The external audit performed on the financial statements cannot provide the desired level of protection against various risks arising from business activities. For this reason, the need to examine and evaluate the activities of the organization within the organization itself has arisen. This need necessitated the establishment of internal audit units in enterprises (Aslan, 2010, s.65).

Businesses should consider taking proactive measures to help them detect fraud. Internal auditors or other personnel with similar responsibilities may carry out these measures. To help prevent financial statement fraud, senior management needs to create an environment of positive control. In addition, honest people should be recruited, fraud awareness training should be given to all employees, and clear ethical rules should be developed (Lendez and Korevec, 1999, s.51-52).

An effective control system should be in place to identify and limit irregularities and fraud. In addition, internal audit can develop an appropriately structured internal control system that will ensure coordination between external audit and the audit committee, assist in the proper conduct of operations, and contribute effectively to the detection and management of fraud (Drogalas vd., 2017, s.438).

Organizations with an internal audit function are more likely to detect and report fraud through asset misappropriation than organizations without an internal audit

function. Having an in-house internal audit unit is more effective in detecting and reporting fraud than outsourcing the internal audit function entirely. These results are important as they provide evidence of the value of the internal audit function for many groups, such as investors, regulators, and corporate executives (Coram vd., 2008, s.557).

**Conclusion:** Internal audit is an audit activity carried out by the internal auditors in the organization chart of the enterprise to prevent or detect possible errors and frauds. Internal auditors play a very important role in detecting and preventing fraud by evaluating the adequacy and effectiveness of the internal control system in businesses. The internal audit unit is mostly found in businesses with good management and internal control systems. These businesses are more likely to detect and report fraud.

Establishing an effective oversight system and internal controls can prevent fraudulent factors, but the existence of a strong and independent board of directors and an internal audit unit composed of expert auditors is essential to implement internal controls. Considering the importance of the internal audit unit for the business in detecting and preventing fraud, the board of directors should check whether the internal audit unit has sufficient resources and whether the internal audit team has the necessary training, knowledge and equipment. Thus, management will have sound assurance that the risks to which the business is exposed, including the risk of fraud, are under control.

It is stated in clause A2 of article 1210 of the internal audit standard titled adequacy that internal auditors must have sufficient information to evaluate the risks of fraud and the management of these risks within the organization. In that case, the internal audit unit has the responsibility to determine the adequacy and effectiveness of the internal control systems for detecting fraud, and to take the necessary measures to prevent the fraudulent event from recurring by submitting a report to the business management about the detected fraudulent transactions.